

درس محبت

محمود حکیمی
نویسنده و پژوهشگر

اشاره

در میان مقالات ارزنده رشد آموزش پیش‌دبستانی (شماره ۲۹) مقاله «برای آموزش مهربانی در دنیای نامهربانی‌ها و خشونت‌ها چه باید کرد» نوشته خانم دکتر فرخنده مفیدی سردبیر این نشریه تربیتی را بهترین دیدم. ایشان در آغاز مقاله به این نکته مهم اشاره می‌کند که انتشار اخباری از

جنگ‌ها، ترورها و بی‌عدالتی‌ها در رسانه‌هایی مانند تلویزیون، تأثیرات بد و گاه ماندگاری در تمام افراد، مخصوصاً کودکان و نوجوانان، دارد؛ به گونه‌ای که گاه «حتی ریشه‌های عاطفه و مهربانی را در آن‌ها می‌خشکاند». پس ما باید تدابیری اتخاذ کنیم که تأثیرات این گزارش‌های ناخواسته را «کم‌رنگ‌تر و یا بی‌رنگ‌تر کنیم».

خانم مفیدی برای افزایش «رشد عاطفی کودک» پیشنهادهایی هم ارائه کرده‌اند که بسیار مفید است. من عقیده دارم که والدین، معلمان و مربیان باید از «طبقه‌بندی ابعاد رشد آدمی» آگاهی داشته باشند. همان‌طور که می‌دانیم رشد آدمی شامل رشد جسمانی، رشد ذهنی، رشد اجتماعی و رشد عاطفی می‌باشد و در این میان «رشد عاطفی» مهم‌ترین است.

البته پژوهش‌های آگاهانه نشان داده است که تنها فیلم‌ها و یا گزارش‌های مصیبت‌بار از جنگ‌ها و قتل‌عام‌ها مانع رشد عاطفی کودک نیستند و عوامل مهم دیگری نیز مانع رشد عاطفی می‌شوند. یکی از آن عوامل، رفتار خشونت‌آمیز پدران و مادران با یکدیگر است که آثار بسیار مصیبت‌باری بر روان کودک دارد؛ کودکی که پدر و مادر خویش را دوست می‌دارد، مشاجره و دعوای والدین و رد و بدل کردن واژه‌های زشت و گاه کتک‌کاری در برخی از خانواده‌ها تأثیراتی بسیار بد بر روحیه کودک می‌گذارد؛ به گونه‌ای که ممکن است حتی در نوجوانی خود به اعمالی خشن دست بزند.

از سوی دیگر، رفتار محبت‌آمیز و سرشار از مهرورزی پدران و مادران با یکدیگر موجب رشد سریع عاطفی کودکان می‌شوند. کودکانی که از برکت وجود چنین پدران و مادرانی برخوردارند، روحی لطیف و سرشار از انسان‌دوستی و محبت خواهند داشت.

رفتار معلمان و مربیان با کودکان در مراکز تربیتی

پیش‌دستانی نیز در رشد عاطفی کودکان بسیار مؤثر است. معلم آگاه از فرهنگ سراسر مهرورزی اسلامی با بیان داستان‌های کوتاه که سرشار از مهرورزی‌های افراد می‌باشد،

می‌تواند در رشد عاطفی کودکان مؤثر باشد.

مادر مهربان و معلم آگاه می‌توانند با تعریف کردن داستان‌هایی از زندگانی پیامبر اسلام(ص)، که سرشار از مهرورزی و محبت است، و یا ائمه اطهار(ع)، که به راستی پرچم‌داران محبت بوده‌اند، کودک را با رفتارهای محبت‌آمیز آشنا سازند.

مطالعه دقیق زندگانی پیامبر اسلام(ص) نشان می‌دهد که حضرت رسول اکرم(ص) نه تنها فرزندان خود بلکه اطفال دیگران را مورد نوازش قرار می‌داده و گاه آن‌ها را در بر می‌گرفته‌اند.

شرح داستان‌هایی کوتاه از زندگانی حضرت فاطمه(س) برای کودکان در رشد عاطفی آن‌ها بسیار مؤثر خواهد بود. امام سجاد(ع) در یکی از سخنان خویش از مسئولیت تربیت فرزند، این‌گونه سخن می‌گوید:

و اما حق ولدک فان تعلم انه منک و مضاف الیک فی عاجل الدنیا بخیره و شره و انک مسئول عما ولیته

(مکارم‌الاخلاق: ۲۳۲)

یعنی: اما حقی که فرزندت بر تو دارد این است که بدانی او از تو و وابسته به توست و خوب و بدش در این دنیا به تو ارتباط دارد، و بی‌شک تو در مقام سرپرستی او (در پیشگاه الهی) مسئولیت داری.

پدر و مادری که با یکدیگر رفتار خوبی دارند و با واژه‌های

مهرآمیز با هم سخن می‌گویند، در واقع به

فرزندان خویش درس محبت می‌دهند

و به آن‌ها می‌آموزند که با دیگران

رفتاری مهربانانه داشته

باشند. حتی گفت‌وگو با

چهره‌ای باز و شادمانه

در رفتار کودک تأثیر

فراوان دارد.

امیر مؤمنان،

علی بن ابیطالب(ع)،

در این مورد

می‌فرماید:

المؤمن بشره فی

وجهه و حزنه فی

قلبه (نهج‌البلاغه،

کلمات قصار: ۳۲۵)

یعنی: مؤمن کسی

است که اندوهش را در

دل و شادمانی‌اش را در

چهره دارد.

